

وهبونه ۳۰ ساله ۲ خرداد: له فانتازی تا فنا



جهمال جوانمیری

ته قالا دریا تا له پړی گورپن یه بهش له یاسا بنه پرتیه کان نهو رژیمه وه شیوه ئی هیمنا نه ده سلات له دهس پاوانخوازه کان دهر بارن. لهو په پوهندییه کومه لیک شعر و شوعار وهک کومه لگای مه دهنی، یاسا گه رای، بهر زکړدنه وه فیههنگ "تولورانس/مودارا کردن". گه شه ئی سیاسی وه به شداری کردن ژنان له کابینه ئی دهو لهت، کردنه بانگه واز نه را دلخواه شی مه ردم. وه ئی ئی جهربانه، هر له یه کم روز توش ناکارایی هات. نهویش وه خاتره وه را ئی یاسای رژیم ک سنورداره له وه را نهوهر گشت به هایک- چ نهو ساو چ نیسه ش. هر چه ند خاتمه زیاتر له ۲۰ میلیون دنگ مروف گه وراسال له پشقی بی، وه ئی نور گانه ده سلاتداره کان وهک بهت رابه ری، مه جلیس خوبره گان، شه ورائ نگایان، نه نجومه ن دباریکردن بهر زهوه ندییه کان نژام، نه نجومه ن بالائی ناسایش نیستمائی، شه ورائ بالائی شوپش، سپای پاسداران، "اواک" وه دهیان پنکخواه پتریک ک هر کامیائ نخبیارات بهر زتریک داشتن له ده سلات سه روک کوماری. لهو سه روبه نده، نه را پتریک له پروژه ئی چاکسازی چهن دین پرودوا وه لخنزانن وهک: قه تلبیل زهنجریه یی، به ستن و داخستن ژونامه کان، ترور سه عبید چه جاریان له رده مه مئ ۱۳۷۸ هه تاوی، په لامار شوون خه فتن دانشجو هکان (میتود کازنبری قالیباف) له سال ۱۳۷۸ خوره ی، له کارلادان چهن دین وهزیر وهک (عبدالله نوری وهزیر ناوخواه ئی) شاردار وهک (غلامحسین کرباسچی شاردار ته ئران له به یل ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۷) وه کومه لیک فاکتور تره ک دهلیل بیین نه را نه وه کام کردن پروژه ئی چاکسازیه که ئی خاتمه یی.

۲۱ جویه زهردان گرینگترین خالی وهر چه رخانه له دپروک رژیم جمهوری ئسلام و هژمار تید. سه ره که فتن محمد خاتمه "سید خندان" وه زیاتر له ۲۰ میلیون دنگ له سال ۱۳۷۶ خوره ی، هه لوزیا و بییه سه روک کومار، هه رو ئی بونه- هیوا و روائ فیه ریگ له پانتایی جوجرافیا ئی ئران هه لوقولان.

کوت فیه ریگ له چینه کان ناو کومه لگای ئیرانی وه دیاری، گه نجه که کان، ژنان، پرونا کپور وه تابه تی خونه دکاران کومان کردن ک رژیم پاناکه ناو قوناخیک تازه ک کردیت ک شه ئی سیاسی، ده سلات یاسا، نازادی به یان، وه گورانکاری بنه پتی له قه واره ئی نهو "نزام" نه انجام کړئد.

وه ئی، شیکل کرتن "دو جویه زهردان" ناکریه ت بچ له وهر چه و کرتن هه لومه رچ ناونه ته وویو له کیشه ناوخواه ییه کان نهو سه رده مه ئی ئران، نه را پروسه "۲۱ زهردان" هه لسه ننگانن بکریه ت. ته نیا چهن مانگ وه رجه هه لوزانن، دادگای میکونوس وه پراړیک دپروکی و که موینه فهران وه ترورستی ناسانن پایه بهر زترین رابه ران کومار ئیسلامی په سه ند کړد. وه وردی دهر زخست ک خامنه یی، رده سه نجانی، ولایتی، فله لایحان و چهن دین سه رکرده ئی نهو رژیمه له پشت ترور کردن رابه ر نهو سائ حزب دموکرات کوردستان ئیران- زنده یاد د شه ره فکه ندی و هاوریه کان بینه ئی برپاره بییه بایس هه لشیوان په پوهندییه دپیلوماسییه کان له ناوبه یین ولاته ثروپاییه کان و ئیران. له ناکاما نهو برپاره، ۱۴ ولت له یه کیه تی ثروپا سه فیره کان خوه ئان وه ماوه ئی چهن مانگ چرینوه. وه کردوه سفارتخانه کائیان خالی بی له دپیلوماتکار. بییه یه کم ده سه ویه فه ثروپا و ئیرانییه کان بی تا نهو وه خته. حکومت هه اوبه شه که ئی خامنه یی و رده سه نجانی وه جدی، هور له چاره سه رتریک سیاسی نه را ئی قه برانه کردن.

دروست کردن. لهی باره وه تواسنن، دنگ و رننگ نوبوزیسیون پاسه کانی کوردی وهک حزب دموکرات و کومه له لیل و تار بکه ن. وه ئی گشت ئی ده سه وازه یه له له غالب فانتازیا وه فنه ناچی.

سه دهه له شوون "۲۱ خرداد"، بن مال ناوایی- پوخساره دیاره کان ناو پروژه ئی خاسسازی یا چینه کناریا له سه رکاز لادریان. خاتمه یی دور له خه نین خانه نیشین کریا و ته نانه ت" ممنوع التصوير و بیان" دهر که فتن و قسه کردن له میدیاکان له ئی قه دهغه بیگه. نهوان نهک نه توانستن زهر پیک له ئیران چاکسازی بخولفنن، به لکو مه ردم له گورانکاری و نومید بیزار له هه ربه شداریک ساسی کردن. وه گشتی کاریگه ریان کال و بچ نرخ رده سیه کوتایی، بییه به شیک له تاریخ نه نگین رژیم جمهوری ئیسلامی. ته نیا ده سه که فتن ک وه شیوه ئی عینی و زه یی گشت له سه ر ئی هاودنگن نهویش: خاتمه یی و تیم چاکسازی توانستن ۸ سال عمر رژیم درئز و ه بکه ن.

هوکاری نه سلئی ئی شکه سه هه لگه ر دیتوه نه را دوو بهر داش: یه کم کومار ئیسلامی وه شیوه ئی نایدولوزی گره کوره ئی خوه ئی له بان شه رعیه ت و فتوا به ستنگه، سیسیم سیاسی وه کردوه ناتوانن خوه ئی وه گهر د ژبان سه رده م بگونه چی، هاوکات بهش فره یک له ده سلاتداران (پاوانخوازه کان) له گوزه شته گیر کردن وه گهر د هه ر تازه گه رییک له نژام ده سلاتداری نهو رژیمه دژبه رن، هه ر چه ن مناله کائیان هه نارده ئی ثروپا و نه مریکا که ن. دو م خود خاتمه یی مرو فیک بوئر نهوی، نه توانست بوچی کترین گام وه کردوه نه را وه ده کان خوه ئی هه لگی ر ئی له حالئیکا زیاتر له ۲۰ میلیون مرو ف گه وراسال موشتاقانه چه وره ئی گورانکاری له سیسیم ده سلاتداری نهو کردن. له درئزه ئی ۸ سال ده سلاته که ئی ته نانه ت نه توانست ویه ک وشه دژا ه تی خامنه یی بکه ئی، له گشت گرینگتر وهک پاسداریک مانه وه ئی رژیم جمهوری ئیسلامی نه را ئی له هه ر باوه تیک زیاتر پراپنج بی. نه وه ته نانه ت نیسه ییش وه هه مان نه فاس ته مه نائ پارتیزگاری "نزام" که پئد!؟

جهربان دو جویه زهردان و کیشه کان کورد کورده کان له ژپر ده سلات دهو له ت- ته نه ته وه ئی ئیرانی ئی سه د ساله ئی ناخرا له ده بیشت ده سلات و برپاره سیاسی و سه ربازییه کان قه رار دپری. ته نه ته وه ئی کورد، بهر چه سه تترین نه ته وه ئی ناو ئیرانه ک له درئزه ئی دپروک خوه ئی نه را ماف شوناسخوازی له وه را نهوهر ده سلاتداری ناوه ندی له جه ننگ و وه رگری بیگه و، هه س. لهی ناراسته وه حکومت ته کان شا و شیخ ویه ک چه و تما شائ کوردستان کردنه. رژیم جمهوری ئیسلامی وه مزه نه ئی "امت اسلامی" وه گهر د مه ردم هه لئسناد نیس که پئد تا باوه تیک وه ناو ته وه!

له سه روبه ن پروسه ئی وه ناو چاکسازی، یه بهش له کورده کان ناو ئیران که فتنه ژر کاریگه ری نهو "دنگه دنگه" چه وره ئی کریا، نه گهر پروژه که ئی خاتمه یی سه ربگری- ماف کورده کان له غالب مه ده رسه نه را زوان کوردی په ننگور بکریه ت. چوینکه تیم خاتمه یی هه لئدان له کومه لیک چمک وهک "کومه لگای مه دهنی و ماف شاروه ندی، ناست داخوازیه کان نه ته وه بنده سه کان ناو ئیران داوه زین نه را ماف مرو ف. نامانچ لهی کاره: شیوانن راسییه کان بی ته ددر و رده م مه ردم. له مه جلیس شه ورا ی ئیسلامی فراکسیونیک نارپه سی نه را به شیک له نوینه ره کورده کان

کوتا سه رنج: نه زمون سه د ساله ئی دهو له ت- ته نه ته وه ئی ئیرانی وه رچی فارسی و دین شیعیه ئی دوانزه نیمای نیشان داگه، وه نکو ئی باقی ته وه ده کان ناو جوجرافیا ئی ئیران هیچ پروژه ئی سیاسی وه مه نزل نارپه سی. ولایتیک له سه ره که تمان و گومان دروس بود نه کوده تا، نه شورش نه چاکسازی کومه لیک وه سه قامیری ناکه پئد تابوتانی پروژه ئی خزمه تگوزاری پشکه ش وه مه ردم بکه پئد. حکومتیک له شوون ۴۷ سال ده سلاتداری ناتوانن دهر ورز شخانه کان وه ر قو ژنان واز بکه ئی، نه توائ موزیک قه بول بکه ئی، رژیمیک نه وائی قه بول جیازوای ته وه ده کان ناو ئیران بکه ئی- نهک ئیسلام چه زهره- نه گورانخواز. حکومتیک هه رمائ له ژر ناو نیشان "رجال سیاسی" توائ مه ردمداری بکه ئی- وه کردوه نیمیک له کومه لگا له به شداری ده سلات دهو له تی بییه ش که پئد. سیسیمیک له بان فال و فتوا دامه زریه ت، نه توائ خزمه تگوزاری پشکه ش وه هاوولایتیان خوه ئی بکه ئی نه له ناست دهو له تدار ی له ناو ولاتان توانن نه خشیک سازنده داشته وه ت.

سیستهمیگ مافیایی یا نزامیگ پرسی!؟



د. ئاوات ساروج



خه‌ئک بۆه چوو خه‌ئزته‌رای ده‌سه‌لاتداران که پایگاو جایگای خودیان زیاتر قایم بکه‌ن و پله‌کانی په‌سینیان وه پایه‌داری و بته‌وی نزامه‌ خوداییه‌ که یان له‌ خۆن، تاوان، زیندان و بێن سه‌روشونیکردنی هه‌زاران خودی و غه‌یر خودی بۆ پاسداری له‌ نزام و هنرخ‌ی خۆنی پۆله‌ی مه‌ردم، بته‌وی و به‌رده‌وامی نه‌و پزیمه‌یش وه‌ کوشتار، هه‌زاره‌یه‌شتی خه‌ئک، ده‌رکردن، شوون بزر و گوماکردنی غه‌یر خودی و... و هه‌قه‌وێگ له‌ چوارلایه‌ وه‌ چنگ دانسه‌ گیان و مال و پرووح و هه‌ست و نیستی میلیونان که‌س! لێزه‌هه‌رچی سه‌ربه‌یمه‌ و ده‌رۆن و پزیمه‌یگ نه‌پای په‌سای و په‌وایی بۆنی نزامیگ وه‌ ناو "جمهوری ئیسلامی ئێران" بۆنیمه‌ و خوه‌ی خه‌له‌ تاننه‌ که‌ ته‌نیا یه‌ی فاکتیش دیار بایده‌ خه‌یال و وه‌ی پزیمه‌ خوداییه‌ و بلکێد و په‌وایی بیده‌ پزیمه‌ بیجگه‌ ناوبردنی وه "سیستهمیگ مافیایی".

خوه‌مانی و ته‌نی دۆای نزیگ وه‌ نیم سه‌ده‌ له‌ دامه‌زرایانی سیستهمیگ نگریس، پرپووسییه‌ که‌ وه‌ پزیمه‌ مافیاییه‌ که‌ی سه‌ده‌ی بیست و به‌ک ناوبریید.

وه‌ن هه‌زارجار داخی گران که‌ میلیونان که‌س دێر په‌سینه‌ و و جوورێتر یانه‌ ناسین مافیایی ده‌وله‌تی جیمگه‌ وه‌ جیمگه‌ی ده‌سه‌لات، ئیداره‌، کار، په‌ر وه‌رده‌، فه‌ره‌نگ، هه‌یزی نزامی، گیشته‌ لق و په‌ل و پوووی فه‌رمی و نافه‌رمی، حوکمی و نا حوکمی، بازاڕ و... گرتییه‌ سه‌ده‌س و تانوو پوووی سیستهمیگ په‌سای و په‌وایی هه‌له‌ته‌ کانییه‌ وه‌ له‌ ئوه‌ شانیه‌ و پۆی راسی دیاره‌. ئمرۆ دی زه‌مانی چه‌په‌ی چه‌واشه‌ وه‌ سه‌ر چه‌په‌ و خه‌سه‌نی سه‌رشانی یه‌ که‌ وه‌یه‌ که‌ی جیمگه‌ی سه‌ره‌لبه‌شیوایی ناو ئێرانه‌ که‌ جوورێتر هه‌وره‌ و بکێد!

مه‌ته‌ ئیگ هه‌س که‌ ئۆشید "زه‌رده‌ له‌ نیمه‌ په‌ش بگریه‌ ده‌وی هه‌ ازانجه‌!"

به‌ ئی ئمرۆ بایه‌س تاکی جیمگه‌ی په‌ریشان له‌ ناو ئێران له‌ خه‌وه‌ی خه‌فت، ژێر ده‌سی، سایه‌ پری و خه‌یاتی پۆچی ده‌یان ساله‌ی هه‌ ئه‌سیندو ناو ئی سیستهمه‌ مافیاییه‌ بکێدو نه‌پای جارنگیش بۆه‌ و یه‌ کپزێ و یه‌ کانگرتی سه‌رانه‌سری ئی پزیمه‌ مافیاییه‌ له‌ ناو بووه‌ن.

پزیمه‌یگ شه‌ر وه‌ دنیا فرۆشید، سیستهمیگ که‌ ده‌س وه‌ هه‌ر جووره‌ تاوانکاریگ دێد، بۆه‌سه‌ گه‌وره‌ترین پارژ و کارتی مافیایی له‌ رۆژه‌ لاتی ناوهراس و له‌ دنیا ییش زیاتر له‌ جارن ته‌فنی به‌دنامی و گه‌نیه‌ی ئی درباس و بۆه‌سه‌ نه‌نکی هه‌رچی سیستهمی په‌واو په‌ساو قانونیه‌!

سیستهمیگ که‌ خه‌ئکه‌ که‌ی هه‌م خودا وه‌ مه‌یش خودیان له‌ لیان سینیاس دی چه‌ر په‌ ده‌س دان دێرن ئایا ئمرۆ نه‌گه‌ر وه‌راسی فریاندنمیگ نازاد، داد په‌ر وه‌رانه‌ و بێن فیل و ته‌له‌ که‌ به‌وود بیجگه‌ ژماره‌ی کم و چه‌ن ده‌رسه‌دی له‌ تاوانکاران و چه‌لادانی خودی پزیم، که‌س هه‌س که‌ لاله‌ لیانه‌ و بکێد و جارئ تروه‌قه‌ و ئیگ به‌ ئی وه‌ پیمان بۆشید یا هه‌ر وه‌راسی "شاروه‌داریان که‌ن" و هه‌ناسه‌ یه‌گ نازاد هه‌ئکیش؟

لێزه‌سه‌ که‌ ئه‌پای جارتر ده‌سه‌لاتی خودایی، ئیسلامی، خه‌ئکی و سه‌روه‌ خودی مانا کپزید و بانان چه‌ن له‌ سه‌ر سیستهمی جمهوری ئیسلامی ئێران یا پزیمه‌یگ مافیایی دادوه‌ری کێد بیلا هه‌ر ته‌پای بانان به‌مینی!

په‌سای، قانونی، په‌وایی و ده‌وله‌تی! لێزیه‌سه‌ هه‌ق و وه‌واس نه‌گه‌ر بۆشیم سیستهمی مافیایی یا ده‌وله‌تی مافیایی وه‌ پزیمه‌ی جمهوری ئیسلامیه‌ وه‌ لکێد و په‌ر وه‌ به‌ژن و بآلایه‌.

هه‌له‌ته‌ کیانی بافت و شیرازه‌ی جیمگه‌ی له‌ ناو ئێران دی چینه‌یه‌تی و سنف و ته‌یف و به‌ش جوور و هه‌رس و وێتر نیه‌ ناسی، زاناو پرپوشه‌ر، نام و نه‌ خوه‌نه‌وار نیه‌ شناسی، وه‌ هه‌رشویه‌ یه‌گ نه‌گه‌ر بۆشیم له‌سه‌دای شه‌ستی بنه‌ماله‌ و شار بۆچگ و شارگه‌ و رایش گرتییه‌ سه‌ و گاهه‌س له‌ نامار و ژماره‌یا که‌م وزیای بوود و پیوانه‌ یه‌گ نیه‌ که‌ بووه‌ و پزیم و وفه‌ر که‌س و بنه‌ماله‌ ییش له‌ تن سالم ده‌رنه‌ چن. هه‌نای سیستهمی مافیایی بالاده‌س بۆ، زه‌مانیگ فره‌یش له‌ ده‌س داشت، نه‌ وه‌رمانه‌س که‌ رووح و وه‌واند ده‌رگری که‌ وه‌ وسایه‌ پری و سه‌رگه‌ردانی کێد و بۆدنه‌ ژێر ده‌س و دارده‌س و قه‌زه‌وئینگ له‌ جیمگه‌ی و لاتیگ و ده‌سه‌لاتداریش خاس نه‌و نامار و پیوه‌رانه‌ له‌ یه‌یک دێدو رۆژ له‌ دۆای رۆژ و هه‌ناکام و نه‌نجامی باوئلی خودی په‌سید ئقتساد "ناووری" و لاتیگ هه‌نای وه‌گشتی که‌ فته‌ ده‌سی به‌شی نزامی وه‌یزی چه‌ک له‌ شان پزیمه‌یگ، نه‌ وه‌رمانه‌س که‌ وه‌ کده‌ وه‌ مافیاکار خودی کێد و نه‌پای مه‌نینه‌ی ده‌س وه‌ کوشت و وپ دێد، "شه‌لم، کورم، ده‌س نیه‌ پارنزم"، غه‌یر خودی که‌ هه‌ج، خودییش نه‌پای گران نیه‌ و ده‌س دێده‌قه‌ لاکردن و نه‌قه‌ و وه‌ر وه‌ر چه‌وه‌ یلی خۆن گرتد و په‌شه‌ بوود که‌ ته‌وانید وه‌ که‌ مه‌تر له‌ دوور و وه‌ه‌زاران که‌س بکوشید و بێ سه‌روشون بکێد، یه‌یشه‌ رهمزی مه‌نینه‌ی سیستهمیگ تۆتالیتەر، فاشیست و مافیاییه‌.

ده‌سه‌لاتی په‌های په‌های پاسداران، تیرۆرستانه‌، سه‌به‌سه‌ و خۆنپز، نه‌پای مه‌نینه‌ی نزامی ئیسلامی ئێران وه‌ خودیان و ته‌نه‌ی نه‌پای "پایداری شووشی ئیسلامی ئێران"، چل وه‌ ییشته‌ سال زیاتره‌ نۆشن نیمه‌ نزام نه‌پامان گرانتره‌، مه‌نینه‌ی نزام و اجبیرینه‌ جوور رۆژ پۆشناس که‌ پیناسه‌ی یانه‌ چه‌س؟

یانه‌ کپزین و نه‌پاهانه‌ ده‌سه‌لات و چه‌ن هه‌اتنه‌ و چه‌ن مه‌ننه‌؟

سیستهمی مافیایی نه‌پای هه‌بوون و مه‌نینه‌ و به‌رده‌وامی خودی ده‌س نه‌پای هه‌ر جووره‌ فیل، ده‌سه‌سه‌، جیمه‌ و کارنگ ناوینسانی، دۆرله‌ته‌ خلاق، بێ پرده‌نسی، بێ په‌وشتی و بێ نانه‌وی بید و په‌نگ و بوو په‌وایی دپه‌پ که‌ سالانیگه‌ پزیمه‌ی ئیسلامی ئێران هه‌ر ئی کاره‌ کردیه‌ له‌ سیستهمی مافیایی چه‌ن فاکت بنه‌وایی و لازمه‌ی مه‌نینه‌ و به‌رده‌وامی سیستهمه‌ جوور پۆل، جیمه‌ ماوه‌ری تاوانکار، بێ په‌حی، شلخ و فه‌مچی، گوله‌ و ته‌فنگ، نه‌خوه‌شی په‌وانی بۆن، حوکمداری، پالیشتی و پشت پر بۆن وه‌ هه‌زیگ بانتر له‌ خودیان که‌ ده‌سه‌لاتداری په‌هایه‌ که‌ وه‌راسی ئی هه‌مگه‌ فاکته‌ له‌ پزیمه‌ی کۆماری ئیسلامی ئێران هه‌س و هه‌روه‌ی تابه‌ته‌ نیه‌ یه‌له‌ تۆنیم جوور سیستهمیگ مافیایی پیناسه‌ی بکه‌یم و زیاتر بچیمنه‌ ناو نخی ناوهراسی و تاوانباری و ناداده‌ په‌روه‌ری که‌ له‌ بنه‌وای په‌سای پزیمه‌ چه‌واشه‌ کریاس و په‌رگ و پزیمه‌ی ئی سیستهمه‌ وه‌ درۆ، ته‌له‌ که‌ بازای و چه‌په‌ی چه‌واشه‌ سه‌ و نکر دپیه‌.

له‌ هه‌ر سیستهم و دامه‌زراوه‌ یه‌گ مادیات و پۆل نه‌ساسه‌، و لاتیگ له‌ بان گه‌نج، نه‌فت، زه‌ر و زیو، ده‌وله‌ مه‌نی سه‌رزه‌وی و ژێرزه‌وی خه‌فتۆد دۆنیم سالانیگه‌ تۆشی هه‌زاری، ورسیه‌تی، گرانی، نیازی و نه‌داری بێ و پنه‌ بۆه‌ و رۆژ و رۆژ و وه‌ر وه‌ دارمیان و ته‌رف و تۆنابوون چوود که‌ چه‌و، له‌ قوت و هه‌قی میلیونان که‌س گرتنه‌ سه‌ و خه‌رجی سازینی چه‌کوچۆل، گوله‌، درۆن، مۆشه‌ک و هه‌مه‌ جوور که‌ ره‌سه‌تی نزامی کریاس و وه‌ میلیونان دۆلار وه‌ مزدور په‌روه‌ری و پزیمه‌ی له‌ و لاته‌ یلی رۆژه‌ لاتی ناوهراسی و ته‌تالان بردنه‌ و لاتیگ وه‌ ناو ئێران کردنه‌ سه‌ جی رانت، ئختلاس و گه‌نده‌لی، دزی و چه‌ر ده‌یی نه‌وه‌یش

جمهوری ئیسلامی ئێران له‌ رپه‌نانه‌ی هه‌زار و سێسه‌ د و په‌نجیا و هه‌فت و چه‌واشه‌ کاری، دزینی شووش، درۆ، فیل و ته‌له‌ که‌، هه‌ر ئیجوور و وه‌ خۆن پشان، کوشتن، بپین، ئیعدام و بێن سه‌روشون کردنی هه‌زاران که‌س نیشته‌ و ته‌ختی ده‌سه‌لاتداری و قانون و په‌سه‌یه‌ گوه‌ناو په‌سای بنه‌وایی جمهوری ئیسلامی دارشان و په‌سای ئی پزیمه‌ په‌ل وه‌ شان و له‌ ئیسلامی شیعه‌ی دووانزه‌ نیمامی و ده‌سه‌لاتداری ئیمام زه‌مانیه‌ و سه‌ر ده‌ر هاوردو پزیمه‌ ده‌ر ده‌ و لانه‌ که‌ یان که‌ دیار بۆ ئێرانی نیه‌ و بێن و بیه‌ که‌ی په‌سید و مر تاز هندی و فه‌ره‌جه‌ "کالی" و هندی ته‌ باره‌ گان!

جوورنگ خوه‌ل کردۆنه‌ چه‌ و نامه‌ی خه‌ئک و وه‌توین که‌ هه‌ر که‌س ته‌ ماشای مانگ بکێد ئیمامه‌ گه‌ یان که‌ رووی خودایش بۆ ناسان وه‌ چه‌و دۆنی!

وه‌تن ئیمه‌ نه‌پای سه‌روه‌ خودی، وه‌یه‌ کوپۆن، جیمه‌ ماوه‌ری و نازادی و هه‌ر ئیجوور نه‌پای نجاتی خه‌ئک له‌ ده‌سی زلم و ستهمی شاهی، ورسیه‌تی نه‌داری و په‌سانیان وه‌ باره‌ گای پزیمه‌ی ئیسلامیه‌ت که‌ نه‌وه‌یش هه‌لای ده‌سه‌لاتی ئیمامی زه‌مانیان وه‌ی رۆ توای باید وکی خاسترین، پاکترین و سه‌ر برده‌ترین بوود له‌ په‌ر و نه‌ و زاته‌ نادیاره‌ خودی دۆنیه‌ و.

سالانیگ له‌ و په‌ساو قانون قه‌و و وه‌ر وه‌ری و جی، نه‌و جی خه‌ئک که‌م که‌م وه‌ ناگه‌ی وزانایی زیاتر په‌سین و هاته‌ هه‌زریان که‌ یانه‌ ییش بزیم چه‌واشه‌ کار، کلاوچی، فیله‌ باز و درۆزن که‌ چیشتیگ وه‌ ناو نه‌ خلاق و نه‌انو، پرده‌نسی ئیسناسی و فه‌ر دوقورب له‌ لایان بێ ماناس و چه‌واشه‌ له‌ مه‌زه‌ وه‌ و دووانزه‌ که‌ سه‌یه‌ که‌ یانیش کردنه‌ نه‌وه‌یش له‌ی و ته‌ی رپه‌ ره‌ دامه‌زرتیه‌ ره‌ ده‌سه‌لاتداره‌ گه‌ یان که‌ نه‌تینیا ئیمامی زه‌مانیگ له‌ کار نیه‌ و خودی وه‌ جیگر خوداله‌ سه‌رزه‌و زانس هه‌نای وه‌ت "امام زمان شما صاحب زمان شماست."

وه‌ئ و ده‌ خاوه‌ فری له‌ خه‌ئکانی ناو ئێران دپه‌رله‌ یانه‌ په‌سینه‌ و پزیمه‌ گیش فرهن ئه‌وانه‌ی که‌ نیه‌ توان بره‌سنه‌ و نه‌ گه‌ ریش په‌سینه‌ سه‌ و تاز ه‌ دی دپه‌ر و دادیان و هه‌یجکوه‌ نیه‌ په‌سید.

نزامی پزیمه‌ی ئیسلامی هه‌ر له‌ ده‌ساله‌ی یه‌ که‌ می دامه‌زریان و هه‌زاران پۆله‌ی نه‌و و لاته‌ خسه‌ و هه‌ر تیغ و گوله‌ و شه‌ری بێ بنه‌مای ئێران و عیترق و پزیمه‌ی وه‌ کوشت دابی جوه‌انی

کاریگه‌ری ئەدهبیات به‌رگری

له پرووسه‌ی رزگاری نه‌ته‌وه‌یی له پروژه‌لات کوردستان



كاوه خوسره‌وی

ئه‌گه‌ر وه کورتی ناساندنیکی ئه‌پا ئەدهبیات بکه‌یم، توانیم بوشیم: "ئەدهبیات هونەر به‌یان ناتفه، هۆر، ئەزموون و زه‌بنیه‌ت ئه‌سه‌نه له پڕ زوانه‌وه. ئی هونهره له شێوه‌ی فورمه‌یل جیاواز، جوور شێعر، چیرۆک، نمایشنامه و په‌خشان شکل گرێد" ئەدهبیات هه‌لقه‌ی په‌یوه‌ندی خه‌یال و پاستی ژبان ئه‌سه‌نه. مروف له پڕ ئەدهبیاته‌وه باس له په‌نج و نایه‌کسانی، ئاوات و نامانج خوه‌ی که‌ید. به‌تایبه‌ت ئەدهبیات به‌رگری له وه‌خت خه‌بات ئه‌پای رزگاری له داگیرکاری و نایه‌کسانی کومه‌لایه‌تی، ماف به‌شه‌ر و خسته‌نه‌رقۆ زلم و ناهه‌قی، دا‌بنکردن نازادی و یه‌کسانی، دهور فره‌ خاس و کاریگه‌ریک دێژێد. وه قه‌ول ژان پۆل سارتز: "نامانج ئەدهبیات، نازادی ئه‌سه‌نه".

له ستراتیژی رزگاری گه‌لانی بنده‌ست، خه‌بات ئه‌پای په‌سین وه ماف و نازادی قووناخ له شوون قووناخ گوورپانکاری وه‌سه‌رئێ تێد. نه‌ته‌وه‌ی کورد له پروژه‌لات کوردستان، سه‌دان سا‌له‌ متووده‌یل جوارجوور خه‌بات تا‌قیه‌و کردییه تا بره‌سه‌یده مه‌نزگیای ماف چاره‌نۆس خوه‌ی. یه‌کیک له‌و شێوه‌خه‌باتانه ک فره کاریگه‌ر بیه‌ و گشتگیر، تاسیرات ئەدهبیات به‌رگری (مقاومت) له باوه‌ت په‌وشه‌نگه‌ری و باوه‌پدان وه هیژ نازادیکه‌واز و شوهرشگری نه‌ته‌وه‌ی کورد بیه‌. شێعر شاعران، رومان و ته‌رجومه‌ی ئەدهبیات و ئەزموون خه‌بات گه‌لان تر له شێواز ئەدهبیات به‌رگری، دینامیزم به‌رده‌وامی تێکووشان بیه‌.

بێگومان کورد له پروژه‌لات کوردستان ها له قووناخ رزگاری. له پرووسه‌ی رزگاری نه‌ته‌وه‌یی، شێوه‌خه‌باته‌یل جیاواز هه‌س. یه‌کیک له‌و شێوه‌خه‌باتانه ک گشتگیر و کاریگه‌ره، خه‌بات و به‌رگریه له پڕ ئەدهبیات مقاومه‌ته‌وه. ئیمه‌ توانیم ئەدهبیان بکه‌یمه هه‌لقه‌ی وه‌سل ناوچه‌کان پروژه‌لات کوردستان. شێوه‌زاره‌کان زوان کوردی له پڕ ئەدهبیاته‌وه توانن کاریگه‌ری دا‌شتوون ئه‌پای نزیکه‌وکردن و به‌وه‌کردن خه‌بان نیه‌تنامه‌ی. ئەدهبیات شوهرش فکری و نازادیکه‌واری مرۆفایه‌تییه. ئیمه‌ بایه‌د ئه‌و شوهرشه گشتگیر بکه‌یم و کوردیش بایه‌د له‌و شوهرش و متووده که‌لک وه‌رگیرێد. من د‌نایم ئه‌گه‌ر ئەدهبیات رزگاریخواری بکه‌یمه خه‌ت فکری کورد له پروژه‌لات کوردستان، زۆتر وه نازادی و ماف خوه‌مان په‌سین. له‌ی چه‌ن سا‌ل ئاخرا خاستر چه‌یمه‌سه‌ پێش و نۆسان وه ئه‌لفبای کوردی ئه‌و جمه‌سته تاسیردارتر و به‌رینه‌تره‌ کردیه.

ئەدهبیات مقاومته باوه‌پمان وه خه‌بات و نازادی قورس و قایم که‌ید، نازادی و یه‌کسانی له گوفتار و په‌روه‌رده‌ی بینه‌ما‌له و کومه‌لگا جی گرێد. به‌رده‌وامی خه‌بات و مافخواری له نه‌سلێکه‌وه ئه‌پای نه‌سلێ تر بووده متوود ژبان و فره‌هنگ رزگاریخواری ئه‌ندامان کومه‌لگا.

قالب شێعر وه‌دق هه‌ماسی نه‌سل مه‌یدانی و کرداری په‌روه‌رده که‌ید، تا له قووناخه‌یل خه‌بات رزگاری، وه باوه‌پ ته‌و نازادیکه‌واریه‌وه ناماده‌ی خه‌بات و فداکاری بن، ک ئیمه‌ شاهد ئه‌و قوربانیدان و هه‌ماسه‌ بیه‌ن له ده‌یه‌یل شه‌ست و هه‌فتای هه‌تاوی له به‌شێک له پروژه‌لات کوردستان.

ئەدهبیات سنوور و جیاواری فکری و سیاسی نانا‌سێد. مه‌رزیه‌یل ته‌سک ئیدئولوژی برێد، جوور خوه‌ر نازادی له سه‌رتاسه‌ر نیه‌تنامه‌ی مێوان گه‌شته وه په‌روه‌رده‌ی تاک تاک ئه‌ندامان کومه‌ل کاریگه‌ری دێژێد. نازدی ماف گه‌شته، ئه‌و مافه له ناو ئەدهبیات ئه‌سه‌نی وه خاسی په‌نگ ده‌یده‌وه. ئه‌و په‌نگدانه‌وه له ده‌سه‌په‌س گه‌شت چه‌ینه‌کان کومه‌لگا قه‌رار گرێد و بووده کاریگه‌رترین به‌ش په‌روه‌رده ئه‌پا هه‌ر نه‌ته‌وه‌یگ.

به‌شێتر له ئەدهبیات به‌رگری، پاراستن و ده‌وله‌مه‌ن کردن زوانه. ئەدهبیان وه گه‌شت ژانره‌کانیوه، هه‌نگر په‌سه‌نترین و گونجاوترین وشه و دارپشتن هه‌ر زوانێکه. وه‌ختێگ شێعرێک یان ته‌کست ئەدهبیاتی خوه‌نیه‌مه‌وه، هه‌ست وه زه‌رافه‌ت تایبه‌تیکی که‌یم ک بووده هووکار به‌رده‌وامی خوه‌ندنه‌وه و وردبینه‌وه له وشه و دارپشتن. پرووسه‌ی ده‌وله‌مه‌نی زوان، له ئەدهبیاته‌وه شروو بوود. شاعر یان نۆسه‌ر، ته‌قالا که‌ید له وشه‌یه‌یلێگ که‌لک وه‌رگیرێد ک کاریگه‌ری فره‌ترێگ دا‌شتوود له سه‌ر وه‌رده‌نگ. له‌یره‌سه د‌نایم ک له قووناخه‌یل جیاواز پێشکه‌فتن ئەدهبیات، زوانیش ده‌وله‌مه‌ن

هه‌نای تاک ناو کومه‌ل زه‌بنیه‌ت شوهرشگری لای درووس بوود، له هه‌ر ده‌رفه‌تیکی یان قووناخیک ناماده‌ی کردار مافخواریه‌یه. ئەدهبیات فێرکه‌ی ب‌ن سانسوور مروفه، وێنه‌ی بێخه‌وش هورمه‌ت ئه‌سه‌نه. له دنیای ئەدهبیات ئه‌سه‌ن وه په‌هایی فکری په‌سێد و ته‌قالا که‌ید له پڕ کاریگه‌ری ئەدهبیاته‌وه، بازنه‌ی تێکووشان خوه‌ی به‌رینه‌تره‌ بکه‌ید، تا هیژ نه‌ترس فره‌ترێگ وه ئامانه‌وه بایته مه‌یدان به‌رخۆدان. له‌پڕ ئەدهبیات و هونهر به‌رگریه‌وه، ئراده‌ی به‌رده‌وامی به‌رخۆدان و شوهرش به‌ته‌وته‌وه بوود. سه‌رچاوه‌ی ئراده، باوه‌ر ئه‌سه‌نه. مروف له پڕ زانیاری و فکروه‌ په‌سێد باوه‌ریک ک هازره سه‌ختی له‌پڕ بکه‌شێد. بێگومان خاسترین سه‌رچاوه ئه‌پا زانیاری، خوه‌ندنه‌وه‌س. له ناو به‌شه‌یل ئەده‌بی، ژانر شێعر مه‌ردمیت و تاسیردارتره. شێعر بووده سروود و گۆزانی نیه‌تنامه‌ی و ئه‌سه‌نی. وه چوارینه‌یک یان چه‌ن خه‌تیکی شێعر که‌ید په‌یام گه‌وره‌یک بره‌سه‌یده وه‌رده‌نگ. په‌س له ئەدهبیات مقاومته، شێعر قسه‌ی ئه‌وه‌ل که‌ید ئه‌پا شکلگیری و باوه‌ر و ئراده‌ی شوهرشگریان.

له قووناخ رزگاری نیه‌تنامه‌ی و نه‌ته‌وه‌یی، په‌روه‌رده‌کردن نازادیکه‌وازن و نیه‌تنامه‌په‌روه‌ران، له پڕ ئەدهبیات به‌رگریه‌وه کاریگه‌رترین شێواز په‌روه‌رده‌ی باوه‌رمه‌ندی وه ماف و چاره‌نۆسه. له دیرووک خه‌بات گه‌ل ئیمه سه‌دان که‌س وه خوه‌نێن شێعر شاعران چه‌ینه‌سه سه‌ر دار سێداره و زالمان هه‌راسان کردنه. ئەدهبیات پۆل سه‌رونه‌شتاس و گرنگیک دێژێد ئه‌پا په‌روه‌ردکردن له کومه‌لگا و نه‌سله‌یل هه‌ر نه‌ته‌وه‌یگ. ئەدهبیات له



دریژه‌ی لاپه‌ر‌دی ۴

"کورد" نه‌ته‌ویگ که دهر‌ف‌ت ئه‌پ‌رای نازیه‌تباری نه‌یری



د. ناویسا رزایی

بوود و هه‌ره‌شه‌ی فه‌وتان له‌سه‌رئ لاجوود. وه مانه‌وه و به‌رده‌وامی زوان کوردی، هه‌رمان نه‌ته‌وه و فه‌ره‌ه‌نگ کورد زه‌مانه‌ت بوود.

ئه‌گه‌ر مارتین هایدگر باوه‌رئ ئیبه‌ بی ک " زوان ته‌نیا مأل هه‌بوون ئنسان " وه باوه‌ر من، ئه‌ده‌بیات پارێزهر و نه‌ندازه‌یار ئه‌و ماله‌سه. وه درێژایی دیرووک مرووقایه‌تی، ئه‌ده‌بیات نه‌خش کلیدی و کاربگه‌رئ داشتێه‌ ئه‌پ‌را ده‌وله‌مه‌نکردن و مانه‌وه زوان. ئه‌ده‌بیات و زوان ئاوێنه‌ی ئه‌ندیشه‌ و نوورپن مرووقن. ئیمه‌ وه کوومه‌ک زوان فه‌لسه‌فه‌ی جوانناسی له‌ پ‌رئ ئه‌ده‌بیاته‌وه وه دنیای چوارده‌ورمان نیشان ده‌یم. وه شیع‌ر، چیرووک، رومان یان هه‌ر ده‌قیگ ئه‌ده‌بی توانیم تابلوئیک له‌ ژبان و هه‌ستی بخه‌یمه‌ پ‌ر. ئه‌ده‌بیات به‌ره‌م نوورپن وه دنیایک زه‌ریف و پ‌ر له‌ ئانف‌ه‌س، ک مرووق له‌وره‌ به‌خته‌وه‌وه‌ و هورمه‌تداره.

ئه‌ده‌بیات شوپ‌شگێری په‌یوه‌ندی دایمیک دێرئد وه‌گه‌رد گوراپ‌نکاریه‌کان کوومه‌لگا و خه‌ت سیاسی سه‌رده‌م. سرود و گورانی هه‌ماسی بوونه به‌شیک له‌ خه‌تاب ریکخراو سیاسی. هونه‌ر و ئه‌ده‌بیات ته‌مامکه‌ر مه‌وجیک ئاتفین، ک وه ئاسانی نفووز که‌یده‌ گشت به‌شه‌کان کوومه‌لگا.

ئه‌ده‌بیات ماندگاره و حزب و ریکخراو وه‌سیله‌ن. له‌ی سه‌د سأل ئاخ‌ر دیرووک پ‌زگاریخوای هه‌ر چواربه‌ش کوردستان، وه ده‌یان سازمان و ریکخراو سیاسی دروست بینه و خه‌بات کردنه. خه‌بات و قوربانیدان ئه‌و ریکخراوانه بینگومان چ‌چ هورمه‌ت و شانازییه. هه‌زاران پ‌ووله‌ی ئازا و فه‌داکار کورد خوه‌یان کردنه‌سه فه‌دای ئازادی نه‌ته‌وه‌که‌یان.

له‌ به‌رنامه و خه‌ت سیاسی ئه‌ ریکخراوانه، خوه‌ندن و نۆسان وه زوان دایکی گریگترین داخوایی بیبه. به‌لام ئایا ئه‌حزاب کوردی له‌ پ‌روژه‌لآت کوردستان توانستنه وه کردار له‌ گشت ناوچه کوردستانییه‌کان پ‌رس زوان و ناسنامه‌ی ئه‌ده‌بی نه‌ته‌وه‌ی کورد وه‌ره‌و پ‌یش بوه‌ن، ئامانچ پ‌زگاری له‌ گشت دیالکته‌کان زوان کوردی له‌ پ‌روژه‌لآت بکه‌نه مه‌یدان په‌روه‌ده‌ی فکر نیشتمانی بینگومان نه. ئه‌و که‌موکه‌سریه‌ له‌ رابردوومان بایه‌د خه‌سارناسی ئه‌پ‌رای بکریه‌ت و ده‌رس له‌ئ ودر بگ‌ریم. پ‌رس شناس و ناسنامه‌ی نه‌ته‌وه‌یی له‌ پ‌ر زوان و فه‌ره‌ه‌نگه‌وه وه دنیای ده‌روه تیده ناساندن. له‌ ئاکام ئاف‌راندن ده‌ق ئه‌ده‌بی وه گشت شیوه‌زاره‌کان زوان کوردی، یه‌کیه‌تی نه‌ته‌وه‌یی وه به‌شداری گشت، ریک خریه‌د و په‌یوه‌ندی ناوچه جیاباوه‌ره‌کان کوردستان نزیگ تر و بته‌وت‌ره‌و بوود.

له‌ی سی سأل ئاخ‌را، له‌ پ‌روسه‌ی ئه‌ده‌بی ده‌یه‌ی هه‌فتا هه‌تاوی، ئه‌و پاسیبه زیاتر ئه‌پ‌امان ده‌رکه‌فت ک زوان و ئه‌ده‌بیات چه‌ن کاربگه‌ری دێرن له‌ ره‌وت خه‌بات و یه‌کریزی نیشتمانی له‌ پ‌روژه‌لآت کوردستان. ئه‌لفبای کوردی یارمه‌تی فره‌یک دا وه‌یه‌کیه‌تی و یه‌کده‌نگییه. ئانگورده‌ق ئه‌ده‌بی له‌ به‌ین ئاخ‌یه‌ره شیوه‌زاره‌کان، هاتوچوو نۆسه‌ران و به‌شداریان له‌ کوره‌یل ئه‌ده‌بی، چاپخانه‌ی کوردی، ئه‌نجومه‌ن ئه‌ده‌بی، فه‌ره‌ه‌نگنویسی، چالاکیه‌یلتر هه‌ست ناوچه‌گه‌رابی و هه‌ژموونیه‌ته‌له‌بی که‌مه‌و کردییه. ئیسه‌ دی شیوه‌زاریک خوه‌ی وه خاون زوان کوردی نازان و گشت دیالکته‌کان زوان کوردی هه‌ست وه بوون و به‌شداریی که‌ن. وه‌ختیک یه‌کسانی له‌ به‌شداری و به‌پ‌رسایه‌تی دروس بی، ئه‌ومه‌وقه یه‌کیه‌تی و یه‌کده‌نگی دروس بوود، ک بووده هیژ به‌رده‌وامی مافخوای و په‌رسین وه ئامانچ.

بارها نرخ و بایه‌خ ئانۆزیه‌یل سیاسی و سه‌ربازیی له‌ نای و نه‌خت کریاس.
 نه‌سل جوان پ‌روژه‌لآت له‌ ناو دووخ پ‌ر له‌ قه‌بران گه‌شه‌ کردیه. ئ ئ نه‌وه، شه‌ر، سه‌رکوت، بایکوت، فه‌رار، زندان، شکه‌نجه و ناارامی جوور به‌شیک له‌ زنه‌یی پ‌روژه‌نه‌ ناسینه. فره‌یک له‌ جه‌وانه‌یل، وه‌رجه‌وه‌ ک ئارامی و دامرکیان ته‌جروبه‌ بکه‌ن، توش دل‌پ‌راوکی، بیتمانه‌یی و ناویمیدی له‌ بانان بینه.
 له‌ی دووخه‌ که‌ باس له‌ که‌میون فشاره‌یل سه‌ربازیی و ئه‌گه‌ری ریککه‌فتن نیوان ئێران و ئه‌مریکا کریه‌ی، پ‌رسیار بئه‌ه‌تیگ ها وه‌رده‌س جه‌ماوه‌ره‌ده‌نی: ئه‌گه‌ر ده‌سه‌لآت و قودره‌ته‌یل له‌ ناست ده‌ره‌کی ناچار بوو کرده‌وه‌ی خوه‌ی بگورنید، ئی گوه‌رپانه له‌ ناست ناوخوو چه‌دووخیگ خوئقی؟ ئایا که‌میون فشار ده‌ره‌کی توه‌نی بووده مدووی نازادی سیاسی و ئابووری؟، یامکانیزمه‌یل کونترۆلکردن و بایکوت و سه‌رکوتکردن وه شیوه‌ی تازه‌تر و ئاشکارتر و سه‌خت‌تیه‌نه‌ ئارا؟ ئ پ‌رسیاره ئه‌پ‌رای خه‌لک پ‌روژه‌لآت ته‌فره‌نجه‌ی تایه‌وت دیری: کوومه‌لگایک که‌ چه‌ندین جار ئاسه‌وار پایار ململانێ ناوچه‌یی و نه‌می له‌ شیوه‌یل جووراوجووور فشاروه سه‌ر چالاکه‌یل مه‌ده‌نی و حیزه‌یل کوردی و که‌میینه ئاینیه‌کان و نه‌وه‌ی تازه وه‌خوه‌یه‌وه‌ ده‌یه.

سه‌رچاوه‌کان:

Transgenerational. (۲۰۰۱). Volkan, V. D
 Transmissions and Chosen Traumas: An Aspect
 of Large-Group Identity. Group Analysis
 ۳۴ (۱), ۷۹-۹۷
 Toward a Theory of Cultural. (۲۰۰۴). Alexander, J. C
 Trauma. In Cultural Trauma and Collective Identity.
 University of California Press
 Collective Trauma and. (۲۰۱۸). Hirschberger, G
 the Social Construction of Meaning. Frontiers in
 Psychology, ۹, ۱۴۴۱
 Ambiguous Loss: Learning to Live. (۱۹۹۹). Boss, P
 with Unresolved Grief. Harvard University Press

گوراپ‌نکاریه‌یل سیاسی و سه‌ربازیی له‌ چه‌ن ده‌یه‌ی وه‌رین، کوومه‌لگای کورد له‌ پ‌روژه‌لآت له‌ ناو بازنه‌ی وه‌رده‌وامیگ له‌ توندوتیژی، ناارامی و له‌ ده‌ستدان گله‌و داس. شه‌ر ئێران و عه‌راق، سه‌رکوت سیاسی، ئیعدامه‌گان، ترورکردن چالاکه‌یل مه‌ده‌نی، هیژشه‌یل شووناوشوون وه سه‌ر بارگی حیزه‌یل کوردی، کووچ و ئاواره‌یۆن زۆره‌ملی، خودکوشی، جمش‌ت و ئاخ‌زه‌یل پ‌رغه‌یران، کووئیک ئه‌زموون پ‌رله‌ ئازارو زیان له‌ هۆرمان جه‌ماوه‌ر کورد ته‌پکانیه.

نازیه‌تباری و ماتمه‌ له‌ وه‌خت مردن و له‌ ده‌سدان که‌س ، یه‌کیگه‌ له‌ موهم‌ترین مکانیزمه‌یل چاره‌سه‌رکردن و بازسازی ده‌روونی تاک و جه‌ماوه‌ر. ئه‌ما وه‌خت قه‌یرانه‌گان وه دۆای یه‌کتر تیه‌ن ، جه‌مسه‌ر ه‌یمان ده‌رفه‌ت ده‌رچین له‌ ئازاره‌یل وه‌رین نه‌یرئد، ئه‌و خه‌م و ماتمه‌ ک نه‌وت‌ریاس و شیوه‌ن نه‌کریاس بوونه به‌شیک له‌ هۆرمان میژوویی و له‌ ره‌وان نه‌وه‌یل بانان شوون خوه‌یان گ‌رن.

کوومه‌لگای کورد له‌ چه‌ند ده‌هه‌ی وه‌رین، پ‌یش له‌وه‌ی ده‌رفه‌ت ده‌رمان زێه‌م قه‌یرانیک په‌یا بکه‌ی ، قه‌یران تازه‌یک وه‌رین هاتیه‌ بئه‌ماله‌یل فره‌یک که‌ ئه‌زیزه‌یلانیش له‌ جه‌نگ له‌ده‌ست دانه، دۆاتر وه‌ل سه‌رکوت، ئی‌دام، کووچ و ئاخ‌یز تازه رۆده‌رۆ بینه. فره‌یک له‌ چالاکه‌یل سیاسی و مه‌ده‌نی، هاوو‌دخت وه‌گه‌رد قه‌یران شه‌خسی؛ زندان، ته‌بعیید، هه‌ره‌شه‌ و ته‌نانه‌ت تروره‌م ته‌جروبه‌ کردنه. مه‌ندن له‌ ئ دووخه، پ‌ئه‌یل ته‌مامیون ماتمه‌ و ده‌سه‌سانن وه ئارامی ده‌روونی سنووردار کردیه.

ئه‌گه‌ر خاس بنوورپم ، هیژشه‌یل مووشه‌کی گوراپ‌ریگورپ وه سه‌ر باره‌گای حیزه‌یل کوردی ، دی بابه‌ت نزامی و سه‌ربازیی نیه‌ن. ئی هیژشه‌یله، ناپارێزراوی و نا نه‌می له‌ ناست نیو نه‌ته‌وه‌یی دوواره هاوردیه‌سه به‌ره‌م. وه‌خت ک ولآت و نه‌ته‌وه‌یگ له‌ ماوه‌ی درێژ له‌ چاوه‌رپێانی قه‌یران بانان بژیه‌ی، پاوه‌گه‌زدان و پاریزان ژبان، جیی پلان رشانن و همید درێژخایه‌ن پ‌رپه‌وه‌کن و دل‌پ‌راوکی، شه‌که‌تی په‌وانی و که‌میونه‌وه‌ی دلنیایی کوومه‌لایه‌تی وه‌رلو‌وا بووده‌و.

هاوو‌ه‌خت، گ‌رفته‌یل ناوچه و ململانێ ئێران ، ئامریکا و ئسرائیل، هه‌روه‌یجوو نگه‌رانی له‌ ده‌ره‌نجه‌مه‌یل شوون شه‌ر، ترس ئنتقام رژییم له‌ ناو جه‌ماوه‌ر فره‌وه کردیه. ئ ئ تروما، به‌شیکه‌ له‌ ژان هاوبه‌ش کوومه‌لگایک که

سزای وه کاره‌وردن زوان دانگی، له زندانهو ئه‌را تروور



سارو خوسروه‌ی

بارن. له‌ناو ساڵه‌یل وه‌رین دژایه‌تی خوه‌یان وه‌گه‌ر ب‌ل‌اوبینه‌وه‌ی هه‌رجوور گو‌فار و پروژنامه‌یک کوردی له کرماشان نیشان دانه. گو‌فار (ژ)، که گو‌فارێک فه‌ره‌نگی و نه‌ده‌یی بۆ، له شوون ب‌ل‌اوبینه‌وه‌ی چه‌ن ژماره‌یه‌کی، زوورم ده‌سه‌ی نو‌سه‌ره‌یل گو‌فاره‌که ده‌سگیر کریان و هه‌ر کامه‌یان وه جوورێگ سزا دریان. ناوه‌نده‌یل نه‌منیه‌تی نامانجیان نه‌وه‌سه وه فشاره‌وردن و ده‌سگیریی چالاکه‌یل فه‌ره‌نگی کرماشان، دیمو‌گرافیا‌ی کولتووری شاره‌که وه جوورێگ ب‌گوورن که په‌نگ شو‌ناس کوردی وه‌په‌وه دیار نه‌ود.

هه‌روه‌ی‌جووره رژیم وه دروسکردن گرفت نابووری، خوازێک کارێک ب‌که‌ید، چالاکه‌یل فه‌ره‌نگی کرماشان فره‌تر سه‌رقاڵ تامینکردن ب‌ژیوی ژبان بن و نه‌په‌رژیه‌نه سه‌ر چالاکه‌یل فه‌ره‌نگی و فکر له زوان و شو‌ناس نه‌ته‌وه‌یی خوه‌یان نه‌که‌نه‌و، نه‌مان سه‌ربار گشت ناسته‌نگیه‌کان، چالاکه‌یل فه‌ره‌نگی کرماشان، له چوارچوو نه‌نجومه‌ن و گرووپه‌یل خوه‌یه‌خش، کار له‌سه‌ر زوان و فه‌ره‌نگ کوردی که‌ن.

ناوه‌نده‌یل نه‌منیه‌تی رژیم، فره‌تر له شاره‌یل تره‌ک پروژه‌لا‌ت کوردستان، هه‌راس له چالاکه‌یل فه‌ره‌نگی له کرماشان دێرید، چۆکه ئی شاره له رۆ مه‌وقیه‌ت جو‌گرافی و سه‌رخان و ژیرخان نابووری ئه‌را رژیم ده‌ور فره‌گرنج دێرید.

ناوه‌نده‌یل نه‌منیه‌تی و هه‌ژبه‌یل سه‌اسی پاسداره‌یل له شوون نه‌وه‌یه‌گه زانستن وه ده‌سگیری و زندانیکردن چالاکه‌یل فه‌ره‌نگی کرماشان ناتوان وه مه‌رام خوه‌یان ب‌په‌سن، ئی جاره نه‌خشه‌ی دارشان. له‌و چوارچوووه پروژ په‌نجشه‌مه‌مه ۷جوبه‌زه‌ردان ۱۴۰۵ هه‌تاوی، له ناوایی خوله‌که‌وش دا‌لا‌هو مه‌یسه‌م و موشته‌با وه‌بسی تروور کردن.

مه‌یسه‌م و موشته‌با له دامه‌زرینه‌ره‌یل کتاوخانه‌ی کوردی ده‌په‌دریژ له کرماشان بین‌وله بارفه‌ره‌نگی و کوومه‌لا‌یه‌تیه‌و‌خا‌ون ده‌ور و شوون دیارین. ئه‌وان ئه‌را خزمه‌ت وه زوان دانگی، وه ژیر بار زوور نه‌چین و ناسنامه‌ی نه‌ته‌وه‌یی خوه‌یان له هۆزه‌و نه‌وردن، هه‌ر وه‌ی بوونه‌وه گیان وه‌ل‌ئیان سه‌ندن. ئه‌و دو چالاک فه‌ره‌نگیه‌، ئه‌را زوان کوردی ته‌قه‌لا کردن و ده‌سم‌یه‌ده‌ر ئایه‌مه‌یل ژار و نه‌دار، وه تایه‌وت مه‌ناله‌یل به‌شمه‌ینه‌ت یارسانی له شاره‌ک ده‌په‌دریژ کرماشان بۆن. په‌روه‌ده‌ی زوان کوردی، نامووزش مووزیک، وه تایه‌وت ساز ته‌مۆره، ده‌وره‌ی وینه‌کیشان، خوه‌نده‌وه‌ی

چیروکه‌یل کوردی ئه‌را مه‌ناله‌یل، له کاره‌یل مانادار و گرنج مه‌یسه‌م و موشته‌با بۆ، له کتاوخانه‌ی ده‌په‌دریژ.

ئه‌وان، هه‌نای کتاوخانه‌ی ده‌په‌دریژ له کرماشان دامه‌زرانن، په‌رسا‌رێک له‌یوا له خوه‌یان کردن: ئیسه کیسه‌ن؟ جاوا ئی په‌رسا‌ره ئه‌را فره که‌س رووشن نه‌وی،

ئه‌مان ئه‌وان خوه‌یان خاس ناسین و زانستن هه‌ر چالاکیک با فه‌ره‌نگیه‌ش بوو بایه‌د وه مه‌رح خوه‌یناسین و له‌سه‌ر بنه‌وا‌ی شو‌ناس نه‌ته‌وه‌یی نه‌نجام ب‌گرت.

ئه‌و دو چالاک فه‌ره‌نگیه‌، په‌فتار، نوورپستن و هه‌ل‌سمانیان مانادار بۆ. ئه‌وان له د‌ل شاریک که زوانه‌که‌ی ناسیمیه‌له بۆیه، ته‌قالان کردن له ر‌ئ کتاو و کتاوخانه‌ی کوردی و زوان دانگیه‌و شو و نو‌ن راسه‌کانی خوه‌یان ک شو‌ناس نه‌ته‌وه‌یه‌ ده‌سنیشانی ب‌که‌ن. له شاره‌کی چالاکی فه‌ره‌نگی شروو کردن، که که‌س کار وه‌پن نه‌یاشت. ته‌نانه‌ت له‌لایه‌ن

شاره‌داریه‌و په‌شتگو‌وش خرابا‌ی و ه‌وچ چشتینگ شامل‌ هائی نه‌وی. فره که‌س له کرماشان دان له ژیر زوان و فه‌ره‌نگ خوه‌یان و فه‌ره‌نگ ژبانیان بینه به‌شینگ له فه‌ره‌نگ بال‌ده‌س، ئه‌مان ئه‌وان زانا و زیره‌ک بینه به‌یداخ هه‌ل‌گر زوان و فه‌ره‌نگ خوه‌یان. په‌نج و خزمه‌ت ئه‌وان هه‌وه‌جه‌یگ و‌ژدانی بۆ ئه‌را هه‌ل‌سمان و ناشتی وه‌گه‌رد زوان دانگی له کرماشان.

مه‌یسه‌م و موشته‌با، جوور دو چالاک فه‌ره‌نگی، ر‌ئینگ هه‌ل‌وزانن و کار له‌سه‌ر نامانجینگ کردن که باوه‌ر وه‌پن داشتن. ر‌ئ و نامانج ئه‌وان کتاو و قه‌له‌م، فه‌ره‌نگ، زوان دانگی، خوه‌یناسین و شو‌ناس نه‌ته‌وه‌یی بۆ. ته‌قالای بی‌وچان ئه‌وان له ر‌اسای فه‌ره‌نگ کوردی و زوان دانگی له‌وه‌ر چه‌و مینید، چۆکه ئه‌وان له ده‌روه‌چینگه‌و نوورپستن زوان و فه‌ره‌نگ خوه‌یان، که ئه‌را هه‌رکام له ئیسه ج‌ن سه‌رنج و په‌رسا‌ره. سه‌رنج له‌سه‌ر گرنجی

مه‌یسه‌م و موشته‌با، له کاره‌یل مانادار و گرنج مه‌یسه‌م و موشته‌با بۆ، له کتاوخانه‌ی ده‌په‌دریژ. ئه‌وان، هه‌نای کتاوخانه‌ی ده‌په‌دریژ له کرماشان دامه‌زرانن، په‌رسا‌رێک له‌یوا له خوه‌یان کردن: ئیسه کیسه‌ن؟ جاوا ئی په‌رسا‌ره ئه‌را فره که‌س رووشن نه‌وی، ئه‌مان ئه‌وان خوه‌یان خاس ناسین و زانستن هه‌ر چالاکیک با فه‌ره‌نگیه‌ش بوو بایه‌د وه مه‌رح خوه‌یناسین و له‌سه‌ر بنه‌وا‌ی شو‌ناس نه‌ته‌وه‌یی نه‌نجام ب‌گرت.

ئه‌و دو چالاک فه‌ره‌نگیه‌، په‌فتار، نوورپستن و هه‌ل‌سمانیان مانادار بۆ. ئه‌وان له د‌ل شاریک که زوانه‌که‌ی ناسیمیه‌له بۆیه، ته‌قالان کردن له ر‌ئ کتاو و کتاوخانه‌ی کوردی و زوان دانگیه‌و شو و نو‌ن راسه‌کانی خوه‌یان ک شو‌ناس نه‌ته‌وه‌یه‌ ده‌سنیشانی ب‌که‌ن. له شاره‌کی چالاکی فه‌ره‌نگی شروو کردن، که که‌س کار وه‌پن نه‌یاشت. ته‌نانه‌ت له‌لایه‌ن شاره‌داریه‌و په‌شتگو‌وش خرابا‌ی و ه‌وچ چشتینگ شامل‌ هائی نه‌وی. فره که‌س له کرماشان دان له ژیر زوان و فه‌ره‌نگ خوه‌یان و فه‌ره‌نگ ژبانیان بینه به‌شینگ له فه‌ره‌نگ بال‌ده‌س، ئه‌مان ئه‌وان زانا و زیره‌ک بینه به‌یداخ هه‌ل‌گر زوان و فه‌ره‌نگ خوه‌یان. په‌نج و خزمه‌ت ئه‌وان هه‌وه‌جه‌یگ و‌ژدانی بۆ ئه‌را هه‌ل‌سمان و ناشتی وه‌گه‌رد زوان دانگی له کرماشان.

سزای زوان دانگی (یان سزای وه کاره‌وردن زوان دانگی) وه مانای قه‌یه‌خه‌کردن، سنووردارکردن، یان گردن ماف خوه‌ندن و قسه‌کردنه وه زوان زکما‌کی. له رۆ یاسایی و مافه‌یل به‌شه‌ریه‌و، ئی کاره جوور پایمان‌کاریک گه‌وره وه هساو تید.

له ئێران، په‌روه‌ده و خوه‌ندن وه زوانه‌یل تره‌ک بی‌جگه له فارسی (جوور کوردی، تورکی، عه‌ره‌بی و به‌لوو‌جی) قه‌یه‌خه‌س. چالاکه‌یل زوان دایکی وه‌گه‌رد گیچه‌ل نه‌منیه‌تی، ده‌سه‌سه‌ری و زندان ر‌ووه‌ر‌و بوون. ناوه‌نده‌یل نه‌منیه‌تی هه‌ره‌شه له ناسایش نه‌ته‌وه‌یی که‌نه یانکی ئه‌را نواگیری له هه‌ر جووره چالاکی فه‌ره‌نگی له پروژه‌لا‌ت کوردستان.

له چوارچوو سه‌یسه‌ت فره‌می ده‌ولت، یانی یه‌ک نه‌ته‌وه، یه‌ک زوان، وه‌پای ماده‌ی ۱۵ یاسای بنه‌وا‌یی ئێران، زوان فارسی ته‌نیا زوان خوه‌ندنه له ناوه‌نده‌یل په‌روه‌ده. مامووستایه‌یل و چالاکه‌یل فه‌ره‌نگی کورد له نه‌گه‌ر هه‌ر جووره ته‌قالایک ئه‌را فیرکاری وه زوان دانگی، ده‌سه‌سه‌ر بوون و سزای قورس وه‌سه‌ریان داسه‌په‌ید. نواگیری له خوه‌ندن وه زوان دانگی، جوور سه‌یسه‌ت ناسیمیه‌ل‌کردن و (یه‌کسانسازیی فه‌ره‌نگی) تماشا کریه‌د که بووه مه‌مه‌ر لا‌وازیین ناسنامه‌ی نه‌ته‌وه‌یی که‌مینه‌گان له ئێران.

سه‌ربار نه‌وه که ئێران جا‌رنامه‌ی جه‌هان‌یی ماف به‌شه‌ر و په‌یمان‌نامه‌ی ماف مه‌ناله‌یل ئمزا کردییه که جه‌خت له‌سه‌ر ماف خوه‌ندن وه زوان دانگی که‌نه‌و، وه‌ل‌ن له کردارا پایمان‌یان که‌ید و نواگیری که‌ید له گه‌شه‌کردن زوانه‌یل تره‌ک له جو‌گرافیا‌ی سه‌یسی ئه‌و‌ولت.

له ده‌یه‌ی هه‌فتای هه‌تاوی تا ئیسه، به‌ش وه‌رچه‌و‌ینگ له چالاکه‌یل فه‌ره‌نگی کرماشان له‌وینه‌ی ناوچه‌یل تره‌ک پروژه‌لا‌ت کوردستان، هانه ته‌قالا ئه‌را پار‌ت‌زین زوان و فه‌ره‌نگ کوردی. له وه‌رانو‌را ناوه‌نده‌یل نه‌منیه‌تی ته‌مام هه‌ول خوه‌یان ده‌ن تا کوتایی وه چالاکیه‌یلیان

ياگى شابازا كۆر كۆرى وازا گيليارى؟



عادل مەحمودى



بېييا، بەلام چوونكە تەنيا خەمو گەڭە شۆر كۆي وئىشا بېنەشا، نامىشا لوپتە كۆرەگا و ناساويرە و تاخيات تاقە كەسيوھىچ نەمەنەن ھەكەر نامىشا بزانۇ، مەلاخۇرەگا و نىشتمانى ھەتا چەمپوھ مەنۇ، ھەتا كۆشيوھ مەنۇ، ھەتا زوانيوھ مەنۇ نامىشا درۇشيۇوھ و زىنيۇ سەرپەزىتتى.

• مەلا خەسەنۇ دىلپى بۇنەو نانەيۇ ھەتا نارۇپچ نامىش زىل و مەزگ و خەلكەكەيشنە زىنگىيۇوھ و درۇشيۇوھ، بىجگە نانەى ھەكەر خەمەتو زوان و ئەدەبىش كەرد، سەنگەرەكەپچىش نەورەتەش بە تىكىئوھ نانى چەرتەرى سەرشۇپرانەى و ناما چەم و كۆشيش كۆرۇرە جە وەررانوھرو كىشەگا و گلېرگا ستەموھنەكرپاكەيشۇ، بەلكەم تالئەرىن ئىوای سەرپەرزانەش ھورچى و نەركىئوھ ھەكەر سەر سەرو شانەيشۇ بىن، پامان و زامان داش سەر، تاخيات باس نەچانەيە كرىۇ ھەكەر فرەو وەختەكا ناورا و بىن واردمەنى بىيەن، ئىنە جە ساتىئوھ نە ھەكەر تاوئى ملکہجو دەسەلاتو سەردەمى بۇنە و نا پزالەتتە نەكئىشۇ، بەلام مەلا خەسەن چانەيە فرە گەورەتەر بىن ھەكەر بۇيە چىلكو وەرورەستەمكارئوھ.

مەلاو كوردەوارى ئى بىلمەنتە، نەك چىلكو وەرئوھ ھەكەر بۇنەو زەرئوھ فرە كەمپوھ ملۇ پالۇ دەسەلاتىئوھ جەنايەتكارى پىئسو كۆمارو ئىسلامى و بۇ بە مايئو سەرشۇرى و شەرمەسارى پەى وئىش و بنەمالەكەپش و خەلكىچ و دىنەكەپچىش، بەباڈو مەلاخەسەنۇ دىلپىئوھ ئى چن خەتە شىعارشە منبەمپەزەر.

مەر ئىمە مەلمن ھەتا ھەمەدان يا زولمىن كەرمىن جە خەلكى تاران پىئسو ھارپەى دنياشا ھارا مەرزو حورمەتو ئىمەشا مارا ئىمە كەردەنما جەنگو دەولتە؟ چىششا گەرەكا ئى بىئولتە؟ سا خۇدا تاكەى ئى ولتەمانە ياگىئو ستەمو ئى زامانە كەى سەردارى بىن سەرورەى بارۇ ھەر جە ھەمەدان قولپىشا مارۇ.

• پاشا ئىراقى جە سەفەرئوھشە راش گىئو خورمال و نىيازىش پاسەبۇ سەرئوھ شىخ حىسامەدىنى بىئۇ، گىئو پەى خانەقەكەپش و خەبەر يوانا خەمەتو شىخى و ماچا ئانا خەرىكا بىر مڈۇ مەلئ پىئوئىشۇ؟، چەنيو ھەر نىك بىيەيشۇ پەيخامى درپۇ بە شىخى ھەكەر بلۇ پىئوئىشۇ پاشايۇ، بەلام شىخ وىش مەچلاكنۇرە ھەتا ياورۇرە كەلۇرە خانەقاي، شىخ جا ھورمىزۇوھ و ملۇ ھەتا بەرەكە، پەوكاى ئى ھەرمانىچە كەرۇ ماچۇ با وەلئو نانەينە پاشا بىر بىئۇ من ھورئىستەببوھ، ھەتا پاسە نەزانۇ وەرورە ناڈى ھورئىستەناوھ، دماچار پاشا ياورۇرە بەرەو خانەقاي و دماو خىزناماى و..... شىخ ماچۇ فرەماوھ بىئى خانەقا، پاشايچ يا ھورگىرۇ ھەكەر بلۇ دىئو خانەقاي شىخ دەسپىش گىرۇ و ماچۇ قوربان وەلئە پالەيەكەت وەزە و ئىنە ياگىئو پىرۇزەنە، پالەيەكەش پەنەوھۇرۇ جا مازۇبلۇدلىئو خانەقاى.

ئى زارنى پەپەنە سەرپەرزى و شەرفەئوھ ھەكەر فرىئوھ جە شىخ و مەلايەكاو نارۇى نىاشا و بىئىش بە چىلكو وەرئوھ دەسەلاتىئوھ فرە قىزەون و جەنايەتكارئوھ دىندەى ھەكە تاخيات لات و ئەلئوئەكاو گلېرگاى وئىشا دزاوھ چەنەش، چىگەنە چن پەرسىئوھ مەيا وىرەھەر وىرپارئوھ پىئسو ئىنەى ھەكەر ياگەڭارەكاو رابەرئو ئىسلامى چىشئى ناچارئى كەردئى ھەكەر تاواشا سەنگەرەكەپش وەرەشا؟، ئەگەر مەتاوا ياگەڭاروئا پىئەپەھە كەرا ھەكەر رىۇ جە شانازىكەكاش نازاڭكەردىوھ [بالا] ەكا بىن ئىتەر جى واز نمارا و بلا لاو ھەرمانىئوھ تەرئوھ و ئى شىورەبىچە نارا ملو ئىنەكەپشە؟، ئايا باورشا بە وەنەپەرسايۇ و رۇو قىيامەتى نىا؟، ئەگەر نىاشا با خەلكىچ بزانۇ و ئىشا پەكلاپى كەراوھ، ئەگەرچە ھەنشا جى واز جە تاوانكارى نمارا؟، ھەرچن پىئسو شىخ سەمىدوپىرانى فرەماوۇ نىشتمانەپەرورەى شەرەفا و شەرەفچى بە زۇرمەدرىئۇ بە كەسى.

ئەگەر گەرەكەمۇ بىر رازوھ شىخ و مەلايەكە سەرپەرزەكاو ئى نىشتمانىئە و زىم وەرورە دىئا، بىگۇمان ھەزاران لاپەئى نەچىمىئە راشا مەبۇوھ. قەدىميا فەرماوان، پرواسە جە وئەو وئىش ھورگىئوھ گەرە بۇ، پەنگا ئەگەر ھەر جىلپوھ تەر ھورگىئوھ جە گلېرگاى ئىنەو مەلايا گولش نەگىئو، ھەرچن ھەكەر ھۇرگىلايو و پەشەھورەكەردەى

ھەرچار بەشو كوردستانى و پزە كەشەكاو زاگرۇسى، ھەر جە دىر زەمانۇ ھەتا نارۇپچ سەرزەمىنو ئىنەنە جىاوازەكا بىيەن و ھەتا ئىسەپچ ھەر ھەن، تاخيات فرىئوھ جە ئىبىزئاسە بىن لاپىئەكا و ھەرپاسە فرىئوھ جە وەرخىزئاسەكەپچ ماچا بە زاگرۇسى، بىشكى و مەكۇو ئىنەنە جىاوازەكا، چىنەى زىتەرىچ ملا و ماچا، گىردو ئىنەنەكاو دىئە جە زاگرۇستە سەرچەمەشا كىرئەن.

ئەجى دىيارو زاگرۇسىنە چەوساوان ھەكەر نەزان تاوانش رازەكاش بنوسىۇ سەرورەونى، گىئەنى يا پۇسو گىاندارەكاو، ھىچسات بىن ئاين و بىن خۇدا نەبىيەن، جە فرەو سەردەمو ئىنەنە جىاوازەكانە نانە نەزانە ئاينەكە بىئى ھەكەر بىيىئى بە دەمپاسو ناميانو كىشە سىياسى، ئابورى، كۆمەلەپتە، زىوگابى و ھەر بارئوھەر و گلېرگاو كوردەوارى و بە تايەتپچ ھەرورامانى، بۇنەو نوپوسىابو ئى باسپە بە شىئوھزارو ھەرورامى، فرەتەر پوھو باسەكەيما ئىنا جە بىرئو ھەرورامانىئە.

پەنگا ئەگەر وازمىن قوولتەر بىلمىزە بنەو باسەكەى و كۆلپەيىمۇھ جە پىخەكەپش راپىن فرى گىرۇرە و بوانىچ ھازو وانايشۇ نەمەنۇ، بۇنەو نەزانە ئى ناچارئىئى پىئسو كۆلپەھەپامىئوھ بىئى سەرورە بىرئوھ جە باسەكەپمارە.

ئىمە پەنگا نا بەلگا ھەكەر سەرورە و بىرەدەى نىكى ھەنىما، سەرورە و بىرەدەى دوروى نەباما و ئىنەپچ ياگىئو داخىئە ھەكەر وردەكارپىئوھ دەرورادە سەرورە فرىئوھ جە كەسايەتىكا نىا وەرورە دەسپىنە جە ئاينەكاو تەرىنە پىئسو ئاينىو ئىسلامى ھەكەر تاومىن پەشئىش پەنە پەسەن، بۇنەو نانەيۇ فرەتەرورە نمونەكەما كەلكە جە نا شىخ و مەلايا ھورگىرۇم ھەكەر ئەجى سەڭە يا سەڭەى وەلئەنە زىئوئى و زىم وەرورە دىئا.

گومانى نىنەنە چانەينە ھەكەر ئاينەكاو مېترا، زەردەشت، جوولەكە، گاور و يارسانى بە ھەزاران كەسايەتپى پىئسو مەزەدەك و مانى كەسانىئوھتەرچىشا چەنە ھوركەوئىئى و جە لووتكىئە درۇشپىئوھ و شاپانو نانەپچە ھەنە ھەكەر دەبان باسئى تىر و تەسەلپشا سەر بنوسىيا بەلام باسەكەو من فرەتەررورەش جە ئى سەردەمىنە.

وەختىئوھ باسو بەرزىوكەسايەتىو كەسى ئاينى كرىۇ، نىتەر چىگەنە باسو ھەق و ھەقىقەتەن و پاسى و پەواى، چوونكە كەسى ئاينى ئەگەر پەشئىئوئىئى چەمكا نەكەرۇ و پاسى و پەواى، بنەماو وىر و ھزىش نەبۇ، ماناش ئاينەى يا وئىش كەسيئوھ نادروسا يا ئاينەكەش، ھەرگامشا بۇ نىتەر ئى كەسە نەك ھەر كەلكەش نىنەنە بەلكەم شەلئىئوھ زىنبار و ئەلئوئىئوھ سەرورەپوتى بەتالەن پەى گلېرگاكەپش و تەشۇم روى جەرورا وەرورانوھو دادگاو كەلپەنە ولام بىئۇوھ، ئىنە بىجگە چانەيە ھەكەر جە دادگاو خۇدايىئوھنە ھەكەر ئى مەلا سەرورە نامىشۇ گەڭىش ھورماسىنە و وئىش پىرەن ملو خەلكى ھەزارىرە، ھەرپاسە ئەركو سەرورە شانەو گلېرگاچا ھەكەر يا ئاسانپە چەنەش نەوئەرىۇ و تاخيات نەك ھەر پەشتەو سەرپىشۇ نما نەكەرا بەلكەم ھەرانزا بلۇ مرگى و نا ياگە پىرۇزىپە ھەكەر پرا و پراووز پىغەمەرا و كەسە سەرپەرزە نىشتمانىكا بىئىنە، با مەلايەكا خاس بىزان ھەكەر مەلاو كوردەوارى كىن و كام مەلا تاوۇ دلىئو گلېرگاينە راش بۇوھ و كامەپچ دماچار بە سەرورەوستەى و بىن نامونىشان چىرو خولئىنە پەى ھەمىشەى شارپوھو.

• مەلاخۇررو رورارى تەنيا بۇنەو نانەيۇ ھەكەر مەلا بىيەن و زانشتش بىيەن نامىش نەمەئىنەو، بەلكەم بۇنەو نانەيۇ ھەكەر خەمەتو زوان و ئەدەبىيات و خەلكەكەپش كەردەنش و پىچ بىيەن جە راپوئىزارە سىياسەىكاو سەنەكاو ھەرورامانى و خەمەو وەرورە قازانچ و زىنەكاو گلېرگاكەپش، ئنا پەنگا مەلئ فرىما بېيىنا ھەكەر چاى زانەتەرئى

ھەرمانىئوھ فرە قىزەونە و ناشىرەنە بەلام پەى جىلپوھ ھەكەر جە بۇيىسىمىلايو ھەتا يىو ئاخرى بە رەنج و مەينەتى و خەلكىئوھ پەنە باوان ھەكەر جە دەموژەن و زارۇئەو وئىشا كىرئەنشاوھ و كەردەنشا گلوھ و كەسانىئوھ ھەكەر ياپا پەنە و خەمەتەشا كەرا، نەك دماو نانەيە يائو پەنە بەيا پەشئىشا چەنە ھوركەرا و بلا بابە خەمەتكارو چىلكو وەرورە دەسەلاتىئوھ ھەكەر سەرپايش ستەم و دژمندان چەنيو نا خەلكەپ، ئىنە پەنگا پەى ھەرچىلپوھتەرى نەمەكنەئاسى و ھەرمانىئوھ قىزەونەبۇ، بەلام پەى جىلو مەلايا نەمەك بە ھەرمامىن و بە ھىچ جۇرئوھ بەھان ھورمەكىرۇ.

جە نارۇنە كىرەكس زانۇ كۆمارو ئىسلامونىئرانى چە دىئوھمىئوھ و جە ھىچكەسى شارپاوھ نىا، دەسەلاتىئوھ ھەكەر ھىچ سات دەسش نە پارئزانان جە وئىرانكەردەيو خاكو كوردەوارى و كاوئىكارپىئوھش كەردەن و زامىئوھش دانئە ئى نىشتمانىئە ھەكەر ھەتا چن پەشئىتەر پەنگا سارپۇ نەكرىئو و ھىچ ساتىچ نە شەرەف و نە ناموس و نە ھىچ چىئوھ تەرو نا خەلكىيە ھەكەر ئى مەلايىشا پەنە ياونىئىن پەپش كرىك بىيەن و نە پەپچىش كرىگا، ھەرپاسە چىرو نامىو ئاين و ئىسلامىنە و بە نامىو ئىسلامىئوھ نانە سووگابەتى و بىچورمەتىن كەرۇش ھەر ئەپا ئاينىنە و بە مەلاياو كوردەوارى و ھام مېخراپە بە شەرەفەكاو ئى مەلاياھە ھەكەر بىئى بە چىلكو وەرئىش و بىئى بە دەمپاسو گلېرگاينوھ سەتەموھنەكرپاى.

وەرناماو شارەكەو پىشەلىيارى ھورمىزۇ دەسوھشى و تارىفچ جە دەنگو رەنگو شەپانئوھ كەرۇ ھەكەر نەك مەلا بەلكەم ئەلئوئىئوھ كۇلانا قىزىش شىورىئوھ جە نامىو سابتەو (تابىناك)ى و پراوھەر بە دنامەكەپش، مەلاو شارئوھ ئەپى وەشنامى و مېژوھ دىرپەيشۇ ئەپى ھەرمانىئە تەنيا تارىفئوھ سادىش جە دەسەلاتىئوھ دىندەى نەكەردىنە، بەلكەم تامان شەرەفو كەرامەتو نەزانى ئاينى و پاسى و پەواى و ئا ئاينىچىشە بەردەن چىرو پەرسى و چانەيە زىتەرىچ تاخيات خەلكو شارپوھش پاسە نىشانى دان ھەكەر ئى شارە دىرپەنە پەچە شانازىە (فەرزاو مورادى)ئوھ مەفوعلى لەشورەشى دەسپرى بىن سەرورەى گىئوھ پىياپوھتەرش نىاچەنە بۇيە دەمپاسا، خەلكو ھەرورامانىچ ئەپا ئاسانپە مەبۇ كۆشەقولخو دەمو ئى جۇرە چىلكو وەرورا بۇ ھەكەر مەركىكەكەنە شاباشو شانوبانو جە لادەكا كەرا و نىئىچ بەرەجىئوشا ئەركو نىمىشا سەرورە شانەيۇ مېزە و كىشئوھش نىا، ئاين پەى نانەبە نامان ھەكەر ھەقوناهەقى جە بۇى جىاكەرۇوھ و پەشئىئوئى كەرۇ جە مافو خەلكى ستەموھنەكرپاى و پراۇشئەكئ نىشانەو خەلكى بىئۇ، نەك ياگەڭارەكاو رابەرەكەپش با بە ھام ئاخوئىو فاسىئەتەرىن دەسەلاتى.

با مەلايەكاو كوردەوار ئىنەيە خاس بىزان، تەنيا نانىشا راشا بۇوھ ھەكەر ئىئى چەنيو مافەكاو ئى نىشتمانىئە و ئەكەرنا بىجگە نانەى ھەكەر ئاينى بەڈنام كەرا وئىچشا ھەر بە زىنەى بە پرووسىاوى نامىشا ملۇ كۆرەگاو ئاساويرە. ئەگەر مەتاوى گول بى درەپچ مەبە من ھەلۇى لووتكەى بەرزى دالانىم ھەرگىز وەك قالاو ناكەومە چىنە

جام جهانی فوتبال



برایم لاجانی

وهگهرد دس وه پیکردن جام جهانی جارتیکترهک گور و گور زهوق توپان، دنیا گردهوهر. نالایل شکیه نهو وه دنگ سرود نیشتمانیه گان چنه که شکیه شی ناسماگن و ملیون نایم هانه نهو مهیدانه، له کلوب و مال و کافه و قاهوخانه گان و جاده گان تماشائ وهرپرکیه گان که ن و ملیه ته گان له بهدنگ یازده

بازیکه ریک خه. لهو ساتو وهختیا توپان دی وه تنیا هه وهرزش نیه، میدانیکه، شانویکه که گهلان له نهوهر خوهیان وه دنیا نیشان دهن. هه نهرا یه هه تیمیگ نیشتمانه گه، نالایگه، سرود نهتهوهی، میژوو، زووان، غرور نهتهوی و نیشتمانی نهیده سه رشائ و تیده مهیدانه گه.

که چه لهو مهیدانه جهانیه پرستیگ فره گهوره له په یوهندی وه گهرد نهتهوهی کورد تیده پیش، کوردستان هاگوره؟ نهرا یه کییک له نهتهوه گه وراگان دنیا له گهورهترین مهیدان نمایش نهتهوه گان جهانی دیربان نیه؟ نهرا جایه ل کورد وهختیگ تماشائ ئی جام جهانیه کئی، بایس تماشائ نالای مرمدمیل تر بکه. نهرا بودن فهانسه، ئالمان، نارژانتین، مراهکش، پاکستان، سووریه، میسر، تورکیه و ... له لهو مهیدانه بوونیه نه به لایم تیمیگ ناویی که ناوی کوردسان له سهرسینهی بازیکه ره گان بدرهوشیتیه. نهو نادیاریه هه ره له وهرزشا نیه، به لکه سیاسیه. جام جهانی وه پوالت وهرپرکی ناو ولاتیه، به لایم له راسیا ناویتهی بالانوی نیه وه سیستمه جهانیه هاوچه رخسه که سهر بنه وای دهوله داری بنهوا نیاس. له ئیره یا تنیا نهونه تهوهیله له رئی دهوله تانگانه وه وه رسمیت ناسرپانه رئی دریا سه پیا بان ئی مهیدانه. نهو نهتهوهیل که دهوله ت خوهیان نهیرن، ته نانهت نه گه ر میژوو، زووان، نیشتمان، نهده بیات، فه رهنگ، یادگاری کوومل و ئیرادهی سیاسیه داشووین له ئیره نیرانه سه لا.

کوردگان راس له هه لومه رچیگ ئیجوردهن. نهتهوهیه گ که خسون ناسنامه ئی میژوی خوهیه، به لایم بن دهوله ته. نهتهوهیه گ که له میژوو گورجه، به لایم له سیستم سیاسی دنیایا دیاری نیه. لهی گوشه نگاهه وه کوردسان وهتنیا هه جوقرافیا یگ نیه، بلکه زامیگه وه سهر له ش سیستم سیاسی ناودهوله تیه. نهتهوهی کورد له باین چهن دهوله تا به ش کریاس: ئیران، تورکیه، سووریه و نهراق(عراق) هه رکام لهو دهوله تیه له وه شکل و پاده ئی جورا و جور، هه ولدانه شوناس کورد هاشا یا کوئترول بکه. یا له چوارچوو ناسنامه ئی خوهیان بتاوتنه وهی. له دووختیگ ئیجوردهیا توپانیش له سیاسهت داناوریهی. وهختیگ بازیکه رچی کورد وه شهوی تیهی ملی دهوله تیگرتیه تیده مهیدان که له چوارچوو ناویه بن(مهرز) خویانا زووان، فه رهنگ و مافه سیاسیه گان نهو مهردمه گه کس سرکوت کریه، وه زنگی نالوو و تراژدی تیهیده بازی. به هرهو شایسته یی و واردی کورد که فیده خدمت نالوو ولاتیگا که له فره تر هاله تانگانه دفاع له نازادی نهو ناکه. نهو دوژمنیه نهرا جایه لیل کورد ناخوه شه. شاید نهو وه درهوشیان وهی بازی که رچی کورد له رچی تیمه ییل ملی ئیران، نهراق، تورکیه یا سووریه یا خوه شحال بووت،

به لایم هه ره لهو ده میشا زانی که هه ره نهو بازی که ره رئی وه بن نایه و نه ناو کوردسانه و بایده ناو زه مین بازی، نهو زانی شادی و خوه شهالیه گه ئی ناته مامه. چونکه شانازیه یل فهردی بازی که ره یل کورد نالشت ناو نهرا شانازیه یل نهتهوهی. له ئیره توپان بووده ناوینیه گ که هه م توانا و به ره رئی کورد دره رخه و هه میچ بن به شی و چه وسنان سیاسی کوردسانیش نیشان دهن.

ئیمروژ فوتبال کارگه رترین وه سیله ئی دروسکردن شوناس و ناسنامه ئی نهتهوهی و نیشتمانیه.

دهوله ته گان توپان نهرا دروسکردن هس نیشتمانی، وه هازکردن یه کگرتن نهتهوهی، شاردرنه وهی ناکوکیه یل ناخوهی و نمایش هاز نهرم وه کار تیرن.

خوهندن سرود نهتهوهی وهرجه دس وه بن کردن گه مه، نالای سهر شان بازی که ره گان، هه سر نهوانه ئی تماشائ وهرپرکیه گه که ن، جه زن و شای و هه لپه پرکیه جاده گان له شوون برده نو و ره وایت میدیاگان له فرور نهتهوهی، گشتیان به شیگن له موتور ماشین نهتهوه سازی. دهوله ته گان خاس زانن که توپان توائن قه تریگ کار بکه که سیاسهت ره سی فره مه و قه له وهرانوهریا ده سه پاچه س: یانن دروس کردن هس و سووز نهتهوهی و هاوچه یوهندی نیشتمانی.

هه روچه جوهره نهتهوه بن دهوله ته گان ناتوانن وه گهرد توپانا بیباک و بیته فاوت بوون. نه گه ر توپان مهیدان خوه ئینیشاندان نهتهوه گان بووت، کوردگان پرسن که چوو لهی مهیدانه که ئیمه وه ره سی ناسرپه یم، چوو یکره یی به شداری سه میولیک داشوویم؟ چوو توانیمن له توپان نهرا زنه کردن ناسیونالیزم کوردی که لک بگریم؟ چوو کریه ی جایه ل کورد له تماشاییه په سیو نالای ملیه تیل تر بکه یه مه هه لکریگ و شیار و ئاگای شوناس و ناسنامه ئی خوهی؟

یه کمین گام لهو په یوهنیه یا بریتیه له تیگه یشتن سیاسی له توپانه. جوان کورد بایس بزانیگ که جام فه لسه فه و سیاسهت و میدیاگانا وه کار تن له وهرانوهر سرکوت و ئینکار و هاشا، وهرگری و دفاع کهن.

مه سه له یگ تر که هه وه جهس وه چشتیگ بزانیمه ئی بریتیه له تفره نچ دان وه ژنان کورده له توپانا.

ناسیونالیزمیگ که ژنه یل ژیر دس بیلیده، ناتوائن پرژی ری زنگاری خوازانه بووت. دوو یته یل و ژنه یل کوردسان بایس به شیگ گه وری مهیدان توپان بوون، نه هه ر جوهر تماشایی و جه ماور توپان یست، هه ووالدر، موفه سر، روژنامه نوویس، داوهر و ریکه ر و و یچوورتر ... دیار بین ژنه یل کورد له توپان هه م خه بات دژ پیاسالاری و هه م خه بات دژ وه سته م و ئینکار نهتهوهی. ناخر نهتهوه بن ژنه یل و دوو یته یل خوهی قهت وه که مآل نارهم.

کوردسان که داوائ نازادی کهن، بایس نازادی له مال، یادستان، مهیدانه یل وهرزشی و میدیا یله و دس وه بن بکه ی.

خالتره ک بریتیه له وه یه که وگریداین توپان وه گهرد عدالته کومه لایه تیه. ناوچه کوردسانیه گان له سووریه، تورکیه، ئیران و نهراق، له فره باره، نهرا نمونه له بار نابوری ئیمکانات و دامه زراهی په روره دی وهرزشی، وهره رووی ته بعیز وه لآواردن ئیداری بیه سه. جایه ل کورد پرسن نهرا به ره و توانایی لاره یل کورد ناوونیه ی؟ نهرا شه ره یل کوردسان ئیستادیوم وهرزشی و توپان وه ناوئ نیه؟ نهرا له ناوچه کوردسانیه گان ئاکادمی وهرزشی و ناوه ن هوکاره کردن نهرا په رده این به ره و تواناگان لاره یل کورد

ناکه فیتنه وهرچه و؟ نهرا سه رمایه گوزاری له ناوچه کوردسانیه گانا نیه؟

نهرا فره تر جایه لیل خاون به ره رئی کورد له دس نه داری و مهینه تیه شی و په راوئ زخیران دهوله تیا، جوور گو ل هه لوه ره یه و په رپه روه بوون؟ له ئیره داخوازیه یلمان نهرا عدالته کومه لایه تی بوونه داخواری سیاسی و نهتهوهی وه دژسته مو ته بعیز و ناپارتاید. خالتره ک بریتیه له بونیادنان یادگاری وهرزشی کوردسانی.

هه ره نهتهوه یگ نهرا خوه ئی قاره مان، روایهت و خاتره و نهفسانه و نهفسانه ئی خوه ئی دروس کهن. کوردگانیش بایس میژوو و که لتور و فره رهنگ وهرزشی تابهت خوهیان دروس بکه ن. بازیکه ره ناو داره یل، تیمه خوججیه یل، وهرپرکیه گرنگان توپان یسته درهوشاوه گان، نهو دوو یته یله رچه شکن بینه، نهو لاهو جایه لیه له کوویچه و جاده و زویه خاکیه گان ناوایه گان خه و گه وری دینه، گشت بایس بچه ناو یادگاری ملیمانه و.

بن یادگاری وه کومه ل نهتهوه له یه که توویچه یی یادگاری وهرزشی توائن بووته به شیگ له یادگاری نهتهوهی و ملی. توپان نهرا نیمه توائن بووده یادستان یگ نهرا فیر بین و خوه مان ریکه خستن، دیسیلین و ئینزیات، هاوکاری و باوه و یه وه یه ککردن. ناخر هوویچ تیم توپان یگ ناتوانن بن هاوکاری میئیدنه و هوویچ توپان یست یگ وه تنیا ناوده قاره مان. پاسکاری، وهرگری، په لامار و ده کوومه، باوه و هه وایتمه گه، قه بولکردن پوه ل تابهت و هه ولدان نهرا ره سین و نامانچ هاو به ش: نهوانه گشتیان نهو ترخ و نهسل و برنسیه یلنه که نهتهوه ئی ژرد دس نهرا رزگاری خوه ئی هه وه جه و هیدان دیرئ. لهو روانگه وه توپان هه وه تنیا هس نهتهوهی هه لئاخرنچ به لکه توائنت کولتور کاری وه کوومه دروس بکه ن.

بایس واقع بین بیمن، توپان وه تنیا ناتوائن مله تیگ نازاد بکه ن، هوویچ وهربری وهرزشیگ چی سیاسهت، خوه ئی ریکه خستن، په روره ده، خه بات و به رپه رکانی مه دهن، دیپلوماسی و هاوردنه گو ر داخوازیه یل نهتهوهی ناگرتدو. ترس نهوه سه که توپان سرپان بکه ن، یانن لاهو کورد وه تماشائ توان هه یه جان بگریدنه ، به لایم شه م سیاسی و پرسپار سیاسی نهرا نایده ناوه. هه ره نهرا یه تماشائ توپان و وه کار به ره یی بایس ناگاهانه بووت. توپان بایس پرسپار نهرا مان دروس بکه ن: نهرا کورد لهو مهیدانه نیه؟ چوو توانیمن هووزور خومان به یه مه مل نهو مهیدانه؟

له کومه لگه ئی دهوله ته تور ئیمروژا، نهو ملیه ته یله دهوله ت نهیرن، ناچارن نهرا په خوهیان نیشان بیهن. داهیتان له خوهیان نیشان بیهن.

نه گه ر کوردسان له مهیدان جام جهانی دیاری نیه، توائن له مهیدانه یل فره رهنگی، هونه ری، میدیای، تووره کومه لایه تیه گان ، ئینترنت، یانه گان، وهرپرکیه، وهرزشیه گان وجود خوه ئی بته پئ یا بسه پئئ. دیار بین هه میشه هه ره وه تنیا له رئی وه ره سمین ناسین دهوله تیه و نایده دس. فره جار له زهین و ویر نه وه یه گ و چهن نهوه یگا شکل گری، و دووایی بووده داوایگ سیاسی و میژووی. جایه ل کورد بایس بزانی تماشائ توپان ئی روژره یله دوو مانا دروس کهن: نادیری خوه مان له جام جهانی قه بول بکه یم، یا نهو غیبه ته بکه یه هوشیاری نهتهوهی و سیاسی. نه گه ر جام جهانی شانو خورپانان نهتهوه گانه. نادیری کوردسان لهو مهیدانه یا نهرا خوه ئی په یامیگ سیاسیه. نهو غیبه ته بایس بوونیه یی، بژنه فیه ی و هه لسه نگیزیه یه. بایس وه ته مان زووان یل دنیا هاوار بکه یم که مله تیگ گه وریه دیان ملیون وه میژوو و فره رهنگ و زووان و ئیراده ئی سیاسی خوهیه و هه نوزیش له ماف دیار بکردن چاره ئی خوه ئی نوویسین بیبه ش کریاس.